

Cuprins

I. Personajele	5
II. Povestea lor	27
III. Povestea din spatele poveștii	141
IV. Povestea mea	269

Doina RUȘTI

Fiction-Ltd

Homeric

roman

POLIROM
2019

Pantelimon

Pantelimon își răsuci peste frunte o pânzică de fir. Nu-și acoperea decât rareori capul, pentru că disprețuia fesurile, făcute pentru trepădușii din prăvălii și pentru piețari, dar nu-i plăceau nici șalurile care-ți fac capul cât un dovleac. În schimb, dacă-și simțea părul bătându-i peste urechi, devenea imediat un om liber și demn. Așa îl și vedeau mulți. Mai ales când urca pe scară și-ncepea să picteze, arăta ca o barză pletoasă. Uneori își băga nasul în pictură, să repare câte ceva, iar alteori ridica un picior pe treapta de sus, ca să se poată sprijini pe genunchi, și cădea într-o contemplație lungă, intrând cu totul în lumea pe care-o picta, întotdeauna surprinzătoare prin amănuntele din fundal. Făcea portrete, iar în spatele lor se întindea mahalaua, părți din ea, din fața ei nevăzută. Știa să scoată la lumină acele lucruri care, deși erau în mințile tuturor, nu se aflau la vedere.

Picta pe zidul măcelăriei, ceea ce făcuse ca acel loc să devină atracția mahalalei Gorgani. Unii ieșeau din case doar ca să vadă ce-a mai pictat, încercând să ghicească formele și detaliile pe care avea să le ia desenul, cu toate că știau prea bine despre ce va fi vorba. Desena la comandă, mai ales portrete ale unor inși pentru care nimic nu conta mai mult decât să-și vadă fața întinsă pe zidul măcelăriei. Nu se zgârcea la vopsele, de unde și numărul mare al clienților săi. Putea să vină sfârșitul lumii, și tot n-ar fi renunțat cineva la această plăcere care pune sângele în mișcare. Pantelimon îi zugrăvea ca pe sfinți, în atitudini demne, adăugând de multe ori ceea ce clientul cerea, lucruri care nu existau în realitate, un cercel mai fistichiu ori o trăsură, un șal scump ori o blană. Arătau mai bine ca-n realitate, mai luminoși, mai siguri pe ei, iar unii, după ce se vedeau pe perete, împrumutau ceva din portret,

devenind și în viață mai înțepați, căpătând un fel de zâmbet înfumurat care-i transforma pur și simplu în scârbe. Imediat se vedea cine a trecut prin mâna lui Pantelimon, îl recunoșteai fără efort. Clienții lui aveau un aer comun, o privire biruitoare.

Măcelarii nu apucaseră să termine casa. În mintea lor se afla o clădire cu opt încăperi, dar, cum nu avuseseră bani decât pentru patru, ridicaseră un zid provizoriu. Pe acest perete picta Pantelimon, luând parale bune, căci avea mușterii mai ceva decât măcelarii. În preajma sărbătorilor făcea liste de așteptare, căci nu era om din Gorgani care să nu-și fi dorit să ajungă pe acest zid, vizibil din toată piața, ori de unde te-ai fi uitat. Dacă n-ar fi fost desenele lui, mulți oameni ar fi trecut prin viață neobservați. Abia așa le vedeai ochii și aspirațiile care le țâșneau printre gene.

Bineînțeles, portretele nu erau veșnice, ba dimpotrivă, unele nu stăteau acolo mai mult de-o zi, căci durata era în directă legătură cu banii. Unii se lăfăiau pe zidul măcelăriei și câte două săptămâni, iar ca să păstreze ceva din gloria cucerită, la final îi plăteau zugravului să le facă un portret mic, de pus în salon. Pe zidul măcelăriei trecuseră boieri mari, dar și târgoveți, iar uneori chiar și câte o negustoreasă scăpată de bărbat, văduvă sau divorțată și cu ceva stare. Iar banii nu erau niciodată puțini, așa cum crezuse pe vremuri fratele său, Luca. Poate că, dacă n-ar fi fost acest frate, nici ambiția lui Pantelimon n-ar fi fost atât de puternică. Nu era zi în care să nu se gândească la el! Vorbea cu el în gând, se certau, îl chema când un tablou îi ieșea bine. Luca era ca un câine pe care îl ții lângă tine și-ți pare rău că nu poate să-ți răspundă la întrebări.

Unele desene rămâneau pentru multă vreme în amintirea mahalagiilor, iscând discuții pe seama unor personaje ori fapte care nici nu existaseră vreodată. Un portret care

uluise pe toată lumea a fost al căpitanului Manciu. În primul rând, că semăna foarte bine cu el, holbat, drept și impunător, proțâpît pe crupele albe ale calului, pe care de asemenea îl știa orișicine. Iar pentru fundal, se vedea Pădurea Cotroceni, printre clăbuci albi și perdele de fum, locul cel mai temut, socotindu-se că de-acolo începe drumul spre lumea cealaltă. Tocmai de aceea pictura lui Pantelimon a stârnit vâlvă, căci valurile roșcate de deasupra căpățânii lui Manciu aminteau de legendele vechi, dar și de mirosurile mai noi, aducătoare de boli.

Pentru Pantelimon însă altul era sensul fumului din tablou. Pentru el exista un singur strigoi care-l însoțea peste tot, spiritul încețoșat al lui Luca, pe care de multe ori îl vedea ieșind din pădure, exact ca un fum, impregnat de culorile vieții și de parfumul acelei veri, când viața, cu toate drumurile ei, largi pîn-atunci, se îngustase dramatic. Nu mai avea nimic, se topise și soarele, dispăruse și mahalaua cu veselile ei. Din toată viața frumoasă, pentru Pantelimon nu erau decât două uși: pictura sau moartea.

Totul i s-a tras de la Luca, fratele lui, cu doi ani mai mare. Deși nu era decât țârcovnic, la biserica de pe Gorgan, se purta ca și cum ar fi fost cel puțin popă, cu acea siguranță care sapă tunele prin piatră. Nu era lucru despre care să nu aibă opinii bătute în cuie. El știa unde se vinde mai bine grâul, care e cel mai bogat om din București ori câte parale face mintea cuiva. Putea să-ți spună cine a murit, cine s-a însurat, ce case sunt la vânzare ori cine nu și-a plătit hangaralele. Ajunsese o autoritate a mahalalei pentru orice problemă, încât veneau oameni să-l consulte mai ceva ca la Ciptoreanca. Iar părerile lui intrau ca niște săgeți în creierul tuturor. După ce spunea ceva Luca, trebuia să fii nebun să mai adaugi și vreo vorbă!

Când Pantelimon și-a anunțat familia că vrea să intre ajutor la un pictor, țârcovnicul s-a opus cu toată tăria. După el, asta nu era decât o mare prostie: meșterul era

idiot, iar Pantelimon nu avea niciun pic de talent. În plus, zugravii sunt oameni săraci. Familia i-a sorbit fiecare cuvânt, mai ales tatăl, care era foarte mândru de Luca. Ce era de făcut – mai ales că Pantelimon nu se vedea făcând altceva?

Până la urmă, tot țârcovnicul a găsit o soluție: cel mai bine i se potriveau găștele, o afacere profitabilă a familiei, care nu cerea mari talente. Pantelimon era foarte bun pentru treaba asta, iar dacă tot voia să se distreze, n-avea decât să le vopsească aripile, ca să le cunoască lumea de la distanță.

Sufletul său de artist n-a putut să accepte hotărârea nedreaptă. Într-o după-amiază de vară, pe când aduna găștele de prin bălți, a avut o viziune care i-a limpezit viața. I s-a părut că cineva se uită la el, printre măciuliile crescute în marginea Dâmboviței. Mai întâi a fost speriat, apoi a dat la o parte verdeața. Un pâlcc de stânjenei galbeni luminau mocirla din jur, răspândind o mare încredere. Era vară, iar deasupra capului său veghea cineva. Până și găgâitul din ape îl îndemna să nu-și piardă speranța.

Întors acasă, a făcut o fiertură pe care i-a strecurat-o țârcovnicului în ciorbă, iar în scurt timp opinia lui n-a mai contat.

Profitând de suferința tatălui său și de golul pe care Luca l-a lăsat în familie, Pantelimon a învățat să picteze, ajungând cel mai cunoscut meșter din plasa Gorgani. Singurul lui regret era că Luca nu mai putea să vadă că n-avusese dreptate. Până într-o zi, când stafia fratelui său îi apăruse pe scară. Era dimineață, iar pe zidul măcelăriei trona un portret pe care Pantelimon avea de gând să-l dea jos. A ridicat ochii, iar pe treapta de sus, rezemat de perete, îl aștepta Luca. Nu era chiar ca el, ci doar o umbră care părea că se risipește.

Săptămâni multe a pictat cu țârcovnicul peste umăr. Devenise mai blând, căpătase o înțelegere pe care niciodată

în viață n-o avusese. Pe-atunci a făcut portretul lui Manciu, iar în spatele lui, pe fundalul pădurii, într-un gest de căință, a schițat și fantoma lui Luca.

Dar aceasta fusese demult. Portretul lui Manciu era acum șters, iar fumurile pădurii risipite peste Gorgan. Nici măcar Luca nu mai venea așa des ca anul trecut. Cât despre Pădurea Cotroceni, Pantelimon știa mai multe decât oricine din mahala. Nu se temea de pădure, nici de fantoma lui Luca. În ultima vreme venea peste el un abur subtil și plin de otravă, dinspre casa paharnicului Băleanu.

O pală de vânt înfiorător de fierbinte îl făcuse să-și ia lumea în cap. Din cauza ei plecase de-acasă, încălecând calul fără să se uite în urmă, prefăcându-se că nu auzea vocea care-l striga, pretinzând față de el însuși că avea treabă, cu toate că treaba din ziua respectivă știa prea bine că nu făcea nici doi bani: avea o comandă, portretul lumânărarului, un tip insipid, fără față.

Viața lui Pantelimon se transformase într-un foșnet de fuste. Ținea în mână pensula, dar urechile i se deschideau către piață, ochiul i se furișa pe la prăvălii, mai ales spre cafenea, unde i se părea că vede o fâlfăire de pânze, un umăr familiar, că aude vocea pe care ar fi recunoscut-o și dintr-o mie de voci. Dacă în piață s-ar fi apucat toată lumea să vorbească deodată, iar printre acci mulți s-ar fi aflat și Despina, el ar fi știut imediat ce spune, la cine se gândește și în ce direcție se îndreaptă. Dar de câte ori întorcea capul, nu era decât Mărin cafegiul, bătut în cuie pe scaunul vechi, căptușit cu pleduri și perne, sau băiatul care învârtea ibricele de cafea în nisipul fierbinte. Iar în mirosul cafelei, pe care Pantelimon îl avea în creier, se strecura, ca un șarpe, parfumul Despinei, de nisip ud în care cineva a îngropat coji de pepeni.

Întâlnirea din Brezoianu îi rămăsese în carne. Îl încălzea, făcându-l să se simtă ușor, cu toate că știa bine că se scufundă. I se păruse astăzi că Despina i-ar fi pronunțat numele, ceea ce era o prostie, o exagerare a minții lui. Își dădea seama că nu se mai purta omenește, nu mai avea siguranța obișnuită și nici veselie care pe vremuri îi adusesese faimă și dragoste. Până și Ciptoreanca își dăduse seama că și-a pierdut bărbăția. În timp ce-i dădea banii pentru picturi, îi spusese mățește ce zici, zugravule, în loc de talerii ăștia, n-ai vrea să-ți ghicesc în bobi sau în cărți? Ca să scape de ea, se aruncase din fugă pe șalele calului, care era învățat cu toate apucăturile lui. A trecut pe lângă Mărmănjica, al cărei cal părea că adormise pe drum, iar pe când alerga, învăluit în visele lui triste, pe la Casa Morților, i-a ieșit în față stafia lui Luca. Calul s-a ridicat în două picioare și puțin a lipsit să nu-și rupă gâtul. Se făcuse amiază, iar peste Gorgani plutea o liniște nefirească. Doar din măcelărie se auzeau monoton loviturile de satâr.

Pantelimon a legat calul și-a băgat capul pe ușa măcelăriei, unde cumnații lui desfăceau carnea de pe-o carcasă de bou. Erau veseli, ca de obicei, l-au salutat cu lama lucioasă, fără să se oprească din muncă.

Pantelimon își potrivea mica eșarfă, gândindu-se cum să picteze pălăria lumânărarului, aflat, alături de alți gură-cască, la mică distanță. Mozolea peretele, prins în vise de dragoste, fără să știe că în ziua aceea, a întâlnirii din Brezoianu, se legase de ghicitoare pentru multă vreme de-aici încolo.